

ΣΤΑΜΟΥ Α. ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΥ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΛΟΓΟΙ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕλληνικής Φιλοσοφίας
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ : ΑΓΓ. ΑΘ. ΚΛΕΙΣΙΟΥΝΗ Λ. ΜΕΤΑΞΑ 29

1940

Ε.Υ.Δ.της Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Μ.Δ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ

'Η βαθετάτη θλίψις καὶ τὸ εὐλικρινὲς πένθος, μεθ' ἀν ἐκυδεύθη ὁ Ἰωάννης Σκαλτσούνης ἵτο ἡ δικαία ἀπότισις ὄφειλομένης τιμῆς πρὸς τὸν γεραρὸν πρεσβύτην, ὅστις μαρῷον καὶ πολυκέμαντον βίον ἀφιέρωσεν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ὑπέστων ἴδανικῶν — τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος, τῆς ἐπιστήμης.

Ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ, τῆς ὥποιας ἱστορικοὶ ἐγένοντο οἱ ἐπίμονοι ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως ἀγῶνες, παρ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ πλουσίας καὶ ἰσχυρᾶς κυριαρχίας, καὶ ἔκλεισε διὰ παντὸς τοὺς ὀφθαλμούς ἐν τῇ Νήσῳ, ἥτις ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἀδαιμάστου καρτερίας καὶ ἀνενδότου ἐπιμονῆς ἐν τῇ πάλῃ κατὰ τῆς ξένης δεσποτείας. Εὗτυχής ἐν τούτῳ, ἐπεξῆσε νὰ ἴδῃ καὶ τῆς πατρίδος τῆς γεννήσεως τοὺς ἀγῶνας ὑπὸ πλήρους στεφομένους ἐπιτυχίας καὶ τὴν πατρίδα τῆς ἔαντοῦ ἐκλογῆς ἐλευθέραν, αὐτόνομον καὶ ἀσφαλῶς ῥαδίζονταν τὴν ὁδὸν τῆς πλήρους ἔθνικῆς ἀποκαταστάσεως.

Διδάκτωρ τῆς νομικῆς τοῦ περιφήμου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους Πανεπιστημίου τῆς Πίσης, ἥσκησεν ἐπὶ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας λίαν ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου ἐν Κεφαλληνίᾳ, γενόμενος βαθὺς γνώστης τῆς Ἱονίου νομοθεσίας. "Οταν δὲ οἱ πολιτικοὶ ἀγῶνες τῆς Ἐπτανήσου, τῶν ὥποιον δὲν ὑπῆρξε ξένος, κατέληξαν εἰς τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος Ἐνωσιν, εἰς τὰ φῶτα τοῦ Σκαλτσούνη προσέφερνεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ δταν ἐτελεῖτο ἡ πρὸς ἀφομοίωσιν τῶν Ἱονίων Νόμων μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας ἐργασία καὶ δταν ἐμελετάτο τὸ δυσχερέστατον καὶ πολύπλοκον ἀγροτικὸν ζήτημα τῆς Κερκύρας καὶ δταν ἀνεθεωρεῖτο τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. Εἰς τοιαύτας ἐργασίας καλούμενος, προσθήκιος καὶ ἀφύλοκερδῶς προσέφερε τὴν πολύτιμον συνεργασίαν του. Ἰδίας ὅμως ἔχων περὶ κυβερνήσεως πάροχάς,

οιδέποτε συνήγεσε νὰ μετάσχῃ ἐνεργῶς τὸν πολιτικὸν τῆς Ἑλλάδος δίου, ὡς ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ἐπτανησίων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ὑπουργοῦ προσενέχθεν αὐτῷ τῷ 1867 ἀπέκρισε καὶ τὴν ἔδραν τοῦ βουλευτοῦ, εἰς τὴν ὥποισαν ἔξελέγη, τῷ 1885 ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, δὲν ἐπείσθη ν' ἀποδεχθῇ. 'Υλικῶς ἀνεξάρτητος, προετίμα τὴν γαλλικὴν τοῦ ιδιωτικοῦ δίου καὶ τὰς ἀντιεργοβλήτους ἴδονάς τοῦ σπουδαστηρίου καὶ ἐπὶ ἑτη μακρὰ διέμεινεν ἐν Τεργέστῃ, αἴπιδομεῖς, ὡς δ' Ἰδιος Ἕγραφεν, εἰς τὴν μελέτην τῶν αἰωνίων περὶ γενέσεως καὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου προβλημάτων καὶ τῆς ἀρμονίας τῶν διδομένων περὶ αὐτῶν λύσεων ὑπὲ τοῦ Χριστιανισμοῦ μετὰ τῶν προόδων τῶν φυσικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν».

'Απὸ τῶν προσφιλῶν τοι μελετῶν μία μόνη δύναμις ὑπῆρξεν ἵκανη ν' ἀποσπάσῃ αὐτὸν ἐπανειλημένως, καὶ αὕτη ἦτο ἡ Νήσος. ήτις ἀπετέλει τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. «Ἔ νῆσος τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας», ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὴν εἰς τ' ἀπομνημονεύματά του. 'Υπὲρ τῆς Κορήτης ἐπὶ τεσσαράκοντα διὰ ἑτη ἀφιέρωσεν ὁ Ἰωάννης Σκαλτσούνης τὰς ἑπτοῦ δινάμεις· μέλος τῆς Κεντρικῆς τοῦ 1866 Ἐπιτροπῆς. Ἐξόχως ἔξυπηρέτησε τὸν ἀγῶνα διὰ τοῦ καλάμου κυρίως αὐτοῦ, δημοσιογραφῶν εἰς τὰς σπουδαιότερας τότε εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας. Κατὰ τὸ 1880 ὑπῆρξεν ὁ σιντάκτης τῆς δικαστικῆς νομοθεσίας, ἷτις ἐπὶ δύο δεκαετηρίδας διεῖπε τὴν νῆσον, δικαίως δ' ἐχαρακτηρίσθησαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθέντα νομοθετήματα ἀπὸ τοῦ ἐπομένου τοῦ Κορητικῆς Πολιτείας δίματος, «ἔργα ἀληθοῖς προόδου ἐν σχέσει πρὸς τὰς τότε περιστάσεις». Μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ 1896, προσέφερεν εἰς τὴν Κορητικὴν ἵπτοθεσιν ὑπηρεσίας ἀνεκτιμήτους. Συνεργάτης κατὰ τὰ 1897 καὶ 1898 τῶν πολιτικῶν τῆς Νήσου ἀνδρῶν ἐν τῇ πολιτικῇ διεξαγωγῇ τοῦ ζητήματος, πολύτιμα προσήγαγε τῆς ἑαυτοῦ πείρας τὰ πορίσματα. 'Απὸ δὲ τοῦ 1899 μέχρι τοῦ θανάτου τον ἀποδεχθεὶς τὸ ἀξίωμα τοῦ Δικαστικοῦ Συμβούλου, εἰργάσθη μὲ διας του τὰς δινάμεις εἰς τὴν νομοθετικὴν τῆς νεαρᾶς πολιτείας δργάνωσιν καὶ ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τῆς νομοπαρασκευοστικῆς ἐπιτροπῆς, ἷτις συνέταξε τοὺς ψηφισθέντας ἐπὶ τῆς Β' Κορητικῆς Βορλῆς δικαστικοὺς νόμους. Καθ' διας τὰς περιόδους ταίτας ἡ δρᾶσις τοῦ Σκαλτσούνη ὑπῆρξε τοσοῦτον ἔντονος καὶ τοσοῦτον σπουδαία, ὥστε λεπτομερῆς αὐτῆς ἔξιστόρησις ἔξέρχεται τῶν δρίων ἀπὸ τὸν βιογραφικὸν σφιελόμητος. 'Η ίσχυρὰ προσωπικότης τοῦ ἀφῆγεν ἀνεξίτηλον τὴν ἑαυτῆς αφραγίδα καὶ ὁ μελετητής τῆς Κορητικῆς ιστορίας πολλάκις οὐ' ἀναγκασμῇ τὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ ὄντοτος τοῦ Ἰωάννου Σκαλτσούνη.

'Αλλ' ἀν ὡς πατοιώτης καὶ ὡς ἐπιστήμων ὁ Σκαλτσούνης τιμῆς καὶ σεβασμοῦ ὑπῆρξεν ἄξιος, ὡς ἴνθρωπος καὶ ὡς χριστιανός κατέκτα ἀλιγθῶς τὸν θαυμασμόν. Ἐδραίας καὶ πεφωτισμένας ἔχων περὶ θρησκείας πεποιθήσεις ἐπρέσβειν καὶ ἐδίδασκεν ὅτι ἀνευ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος οὔτε ἡ κοινωνία οὔτε ἡ πολιτεία εἶναι δηματὸν νὰ προαγθῶσι καὶ εὐδοκιμήσωσιν. Ἀμείλικτος τοῦ θλιψιού πολέμιος, τὰς περὶ Θείας Προνοίας πεποιθήσεις αὐτοῦ ἀπεκρυστάλλωσεν εἰς πολλὰ θρησκευτικὰ καὶ φιλοσοφικὰ συγγράμματα, ἀτινα ἐπὶ μακρὸν θέλουσι παραμείνη πολύτιμα ἐφόδια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ διὰ τὰ διανοῖς καὶ διὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος τοῦ Ἑθνικοῦ ἥμον Πανεπιστημίου ἐτιμήθη.

Μὴ περιοριζόμενος δὲ εἰς θεωρητικὰς ἀπλῶς συμβουλὰς καὶ κενὰ διδάγματα, παρεῖχεν ἑαυτὸν παράδειγμα ἀλιγθοῦς χριστιανοῦ, πάντοτε ρυθμίσας τὸν βίον του πρὸς τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς καὶ τὰ αἰώνια δόγματα τῆς ὑρίστης τῶν θρησκειῶν. Διὰ τοῦτο αἱ κυμάνσεις τοῦ βίου καὶ αἱ μεταπτώσεις εὐδαιμονίας αὐτὸν ὀπλισμένον δι' ἀδιατρήτου θώρακος ἥθυκον ἀρχῶν καὶ διήγαγε βίον μαρτότατον ἐν ἐργασίᾳ καὶ φιλοπονίᾳ ἀνυπερβλήτῳ οὐδὲν ἐπὶ στιγμὴν ἀποκαρτερήσας, ἀλλὰ πάντοτε ἔχων πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἐπιφαμμένους τοὺς ὄφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας αὐτοῦ καὶ ἀνωθεν ἀντλῶν παρηγορίας καὶ καρτερίας ἀνεξάντλητα νάματα.

Οἱ εὐτυχήσαντες νὰ γνωρίσωμεν καὶ συνεργασθῶμεν μετ' αὐτοῦ οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὸν ὑπερογδοηκοντούτην πρεσβύτην, εἰς τὸν ὃποιον τὰ ἔτη παρερχόμενα προσέθετον θησαυροὺς πείρας καὶ φρονήσεως, χωρὶς οὐδὲν ἐπ' ἐλάχιστον ν' ἀμβλύνωσι τὴν διανοητικὴν ἀκμὴν καὶ τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἔφεσιν.

Πολλαπλοῖς εἰς τὸν Ἱωάννην Σκαλτσούνην προσήκει στέφανος, ἀλλ' ὑπὲρ πάντα αἰνον καὶ πᾶν ἐγκώμιον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θέλει συγχινήσῃ ἐν ξηρὸν δάφνης φύλλον ἐκ τοῦ μεγάλου στεφάνου τὸν ὅποιον ἡ Ἑλληνικὴ πατρὶς θέλει κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πληρώσεως τῶν ἑθνικῶν περὶ τῆς Κρήτης πόλιων καταθέση ἐπὶ τῶν τάφων τῶν ἀπὸ αἰῶνος ὑπὲρ τοῦ μεγάλου σκοποῦ ἐργασθέντων. Παρὰ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους οἵτινες ἐδόξασαν τὴν πατρίδα καὶ ἑαυτοὺς διὰ τῶν πολεμικῶν αὐτῶν ἀθλῶν, δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῶσι καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου αὐτῶν οὐχὶ ἀτελεσφρόως τὸν αὐτὸν ἀγωνισάμενοι ἀγῶνας μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑπέροχον ἀναμφιβόλως κατέχει θέσιν δ' Ἱωάννης Σκαλτσούνης, τοῦ ὃποιού τὸ γῆινον σκήνωμα μετὰ μητρικῆς στοργῆς ἐδέχθη ἐις τὰς ἀγκάλας αὐτῆς εὐγνώμιων τῆς Κρήτης ἡ γῆ.